

Активними помічниками дитини в пізнанні необмеженого світу духовних цінностей, у розвитку художніх і творчих здібностей, підтримці інтересу до читання є бібліотеки для дітей. Вони відіграють важливу роль у формуванні особистості, сприяють всебічному розвитку обдарованих і творчих дітей.

Бібліотеки для дітей сьогодні створюють дітям і підліткам комфортні умови для повноцінного інтелектуального спілкування, сприяють поповненню інформаційного багажу, надають творчий простір для проведення їх дозвілля. Використовуючи всі наявні ресурси, бібліотека створить дітям найоптимальніші умови для всебічного творчого розвитку.

В.Сухомлинський писав: «Дитина за своєю природою – допитливий дослідник, відкривач світу. Так нехай перед ним відкривається чудовий світ в живих фарбах, яскравих і трепетних звуках, у казці і грі, у власній творчості, у прагненні робити добро людям. Через казку, фантазію, гру, через неповторну дитячу творчість – вірна дорога».

Матвєєва Діана,
завідувачка відділом абонементу
Хмельницької обласної бібліотеки для молоді,
провідний бібліотекар

Читання як тренд. Роль бібліотек у формуванні звички і потреби в читанні

У статті висвітлено такі аспекти: читання як чинник формування цілісної особистості; форми і методи роботи з молоддю для популяризації читання; принципи формування фондів книгозбірні; організація простору бібліотеки з врахуванням інтересів читача; співпраця бібліотеки з різними організаціями та установами.

Ключові слова: навкололітературне життя; амбасадор читання; читецький інтерактив; літературне ком'юніті

Про користь читання зроблено чимало досліджень фахівцями найрізноманітніших галузей. Цей процес, безсумнівно, один з найвизначальніших факторів у формуванні критичного і аналітичного мислення людини, формулювання нею ідей та пошуку креативних шляхів для їх втілення. Якісне читання і розуміння тексту – гарантія успішного навчання. Але навіть це не головне. «Нові дослідження показують, що діти, які читають удома, краще себе контролюють і швидше справляються з поставленими завданнями, тобто мають життєві навички, котрі роблять їх щасливішими і здатними до адаптації. Вони розсудливіші й зосередженіші, ставлять собі правильні цілі й розуміють, як їх досягти. Загалом їх можна назвати підготовленишими до майбутнього. Увійшовши до читацького життя своєї дитини, цілеспрямовано виховуючи в ній читача, ви допоможете їй стати володарем власної долі» [4. С.10] А для досягнення успіху людині на різних етапах життя слід опрацьовувати великий обсяг інформації концентрованої у найрізноманітніших за жанром і формою подачі книгах. Видатні люди не лише прочитують чимало різної літератури (загальновідомим прикладом став факт про Стіва Джобса: за відпустку він перечитав 14 книжок. Швидкість читання – 150 с. на годину) але часто й самі стають авторами книг у жанрі нон-фікшн чи надихають біографів й дослідників свого феномену на створення нового видання.

Ясна річ, щоб читання стало трендом, поодинокі чи точкові тактичні ходи не принесуть сподіваних результатів. Це має бути продумана довготривала стратегія з проміжними результатами і якісною аналітикою на рівні держави і міністерств. Якісна промоція книги/автора/видавництва/бібліотеки/книгарні/літературних подій, фінансове забезпечення на рівні держави/громади/залучення спонсорських коштів на літературне і

навколо літературне життя, врахування читацьких запитів різних вікових груп, формування престижу автора/видавця/бібліотекаря/амбасадора читання.

Предметом нашого дослідження є роль бібліотек у загальнодержавній стратегії читання. Варто з дитячого віку формувати у дітей сприйняття того, що бібліотека окрім найпервиннішої функції – пошуку інформації у різних джерелах – стає майданчиком для реалізації найрізноманітніших івентів та проєктів: від класичних (зустрічей з письменником чи діяльності лінгвостудії) до найбільш креативних (вечірок різнокольорових шкарпеток, батлів з настільних ігор, майсер-класів з пісочної анімації чи фотовиставки змодельованої ШІ).

У стінах Хмельницької обласної бібліотеки для молоді відвідувачі звикли, що окрім традиційних книжкових виставок їх неодмінно порадує і здивує виставками-інсталяціями і фотозонами, які неодмінно будуть ідейно й тематично пов'язані з діяльністю автора чи з урахуванням жанру, мотиву, настрою добірки книг. Обов'язкові інтерактиви з читачами (голосування за літературного краша, зізнання в коханні улюбленому автору/книзі, флешмоб #Я_люблю_цю_книжку_бо..., чарівна різдвяна крамничка Св. Миколая, айстопери, літературні гадання, костюмовані атракції (обслуговування у відьмацьких капелюхах на Геловін), довірливі стосунки з фахівцями закладу, оскільки бібліотекар часто виступає своєрідним літературним консультантом і радником, спонукає читача стати постійним користувачем і прорекламувати заклад.

Робота з наповненням фонду має виходити із врахуванням читацьких запитів. Загальна тенденція зростання до українського продукту загалом дуже допомагає. Діяльність великої кількості читацьких спільнот і клубів формують попит, бібліотека має забезпечити пропозицію. Інакше кажучи, якщо почали обговорювати «Спитайте Міечку» Олександри Кузнецової, «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» Ілларіона Павлюка, чи «Фактор Черчіля» Б. Джонсона ми маємо докласти зусиль, аби ця книга опинилась у нашому фонді.

Обов'язково слід враховувати, що після екранізації книги цікавість до першоджерела зростатиме, навіть якщо це ремікс. Тож після виходу на широких екранах «Дюни» Дені Вільньова читачі питатимуть однойменну книгу Френка Герберта, після серіалу «І будуть люди» читач зацікавиться твором Анатолія Дімарова з урахуванням того, що тираж роману від видавництва «Фоліо» друкувався без ідеологічних цензурувань. Кроссекторальні моменти – дієві чинники в загальному маркетинговому руслі просування першоджерела (в нашому випадку книги), тому поява нової комп'ютерної гри чи анімаційного фільму теж фокусує увагу на літературній історії (гра «Метро» чи анімаційний фільм «Мавка»)

Організація читацького простору у публічних бібліотеках теж має враховувати факт, що пересічний читач не шукатиме книгу виключно через кімнату каталогів чи орієнтуватиметься на УДК. Тож книги групуємо за жанрами чи темами для комфорту відвідувача. Так у нас є полицка, яку ми умовно називаємо «видатні і визнані»: на ній сусідять книги Ніколо Тесли і Генрі Форда, книга про Фріду Кало і Коко Шанель, про Бенжаміна Франкліна, Любомира Гузара, Мустафу Джамілева і Далі Грибаускайте. Шанувальники наукової фантастики і фентезі знають, що три верхніх полицки другого стелажа у відділі абонементу – їх локація. До того ж можна окрім наукових рубрик типу «Наково-популярна література» можна використати такі роздільники: «І звірі вмють говорити» (серії творів головними героями яких є звірі) «Для вас, юні леді», «Про людські стосунки». Зрозуміло, що це ускладнює роботу бібліотекаря оскільки історичне фентезі В. Арєнєва змушує вибирати між пріоритетністю «історичне» і «фентезі». Але тут уже слід відчувати настрої потенційних читачів і завдяки кільком влучним питанням з'ясувати вектор читацького інтересу людини. І ймовірно, що шанувальник фантастики у душі Гаррі Гаррісона зануриться у літературний світ Павла Дерев'янка, а малий шанувальник коміксів прочитає історію Анни Франк через графічний роман, а потім потягнеться за «Крадійкою книжок» Маркуса Зузака, яку бібліотекар ненав'язливо запропонує.

Читач у бібліотеці має почувати себе бажаним гостем, якому допоможуть навіть коли його запит буде сформульований не конкретно і дещо образно. А ще фахівець бібліотеки – це своєрідний авторитетний експерт, «довідкове бюро», слухач, активний учасник діалогу,

якщо йдеться про відгук. Це дозволяє фахівцю залучити відвідувача до бібліотечної акції, флешмобу чи до іншого інтерактиву. Читач, «вірний своїй бібліотеці» швидше зреагує на запрошення відвідати презентацію нового автора, виставку чи майстер-клас у мистецькому відділі.

Питання фінансування бібліотек завжди стояла гостро. А в період військових дій і поготів. Та фахівці книгозбірні не пасивно очікують змін, а шукають способів – беруть участь у найрізноманітніших акціях і програмах: від таких масштабних як організовує Український інститут книги, до розіграшів одного примірника в обмін за донат, кількість відгуків, презентацію діяльності автора і т ін. Водночас нашим завданням є інформування читачів про існування ресурсів навкололітературних. Так у приватному спілкуванні з читачем чи на бібліотечних заходах з молоддю, на сторінках бібліотечних соцмереж і в рубриці інформаційного куточка ми постійно висвітлюємо діяльність влогерів і ютуб-каналів («Вовчиці читають» на каналі «Палає», канал «Розмова з «Сенсом»» тощо), сервіси з аудіокнигами типу («Абук», «Слухай» та ін.) Доводилося чути хибну думку, що це приведе до відтоку користувачів, мовляв, активні читачі стануть пасивними слухачами. Спростовуємо таку тезу: не всі аудіали виключно слухають, не всі візуали тільки читають. Читачі електронних книг часто читають паперові книги. Постійні відвідувачі книгарень зазвичай мають абонементи в кілька бібліотек. Тож з впевненістю рекламуюте різні літературні сервіси і книгарні, літературні події – презентації, фестивалі, книжкові толоки тощо. Навпаки поінформованість читача сприяє тому, що вашу установу сприйматимуть як авторитетну і вагому складову літературного ком'юніті, як наслідок - читацька аудиторія ростиме.

Діяльність бібліотек виходить за рамки приміщення, локації. Цьому, звісно, сприяють соцмережі та відеохостинги, але йдеться і про буквальне розуміння. Відкриття пунктів видачі літератури у різних установах. Так впродовж двох минулих років Хмельницька обласна бібліотека для молоді уклала договори з військовими частинами і навчальним закладом, що готує курсантів про відкриття пунктів видачі літератури на їх базі. І цей процес триває в напрямку співпраці із закладами профтехосвіти. Бібліотека укладає меморандуми про співпрацю з навчальними закладами і благо дійними фондами та громадськими організаціями. Звісно це сприяє залученню до читання ширшу аудиторію. А для фахівців дозволяє моніторити читацькі запити різних соціальних груп.

Список використаних джерел та літератури

1. Здановська В. Публічні бібліотеки і промоція читання: перепони та можливості// Бібліотечна планета - №2.- 2021. – С 22-25
2. Канюк О. Аргумент на користь читання і перечитування // Бібліотечна панета .- №3, 2018.- С10-12
3. Коваленко В. Осмислення проблеми «Молодь і книга у контексті інтелектуального потенціалу нації»// Українська мова та література в школі -№5. – 2019. С 38-42.
4. Пол П., Руссо М. Як виховати читача – Київ: ArtHuss, 2020.- 262 с.
5. Прайс Л. про що ми говоримо, коли ми говоримо про книжки: Історія та майбутнє – Київ: YakabooPublishing, 2020. – 224с.
6. Шевенко О. Книготерапія на допомогу людям //Бібліотечна планета.- №3.-2023. – С. 22-25

Наральник Тетяна,
вчитель трудового навчання
Чепелівської гімназії імені Петра Шемчука
Красилівської міської ради

Глобалізаційні процеси і людина: чи потрібні сьогодні читання і література

Розглянуто зміст поняття «культура читання», основні її визначення та ознаки, роль у формуванні культури людини. Підкреслено роль інформаційної культури особистості в контексті становлення інформаційного суспільства, наголошено на необхідності формування інформаційної культури як спеціально організованого,